

ISKORIŠTENOST EUROPSKIH I STRUKTURNIH FONDOVA U SEKTORU TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Marušić, Nora

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:854545>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**ISKORIŠTENOST EUROPSKIH I
STRUKTURNIH FONDOVA U SEKTORU
TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Mentor:

Doc.dr.sc. Vinko Muštra

Student:

Nora Marušić

Split, rujan 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	
1.1. Definicija problema.....	2
1.2. Ciljevi rada.....	3
1.3. Metode rada.....	3
1.4. Struktura rada.....	4
2. TEORIJSKI RAZVOJ TURIZMA U RH.....	
2.1. Turistički proizvodi.....	6
2.2. Turistička infrastruktura.....	7
2.3. Osnovna obilježja politika i fondova Europske unije.....	10
2.4. Fondovi u Republici Hrvatskoj.....	15
3. EMPIRIJSKA ANALIZA VEZE IZMEĐU EUROPSKIH STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA I TURIZMA	
3.1. Operativni program Konkurentnost i kohezija.....	19
3.2. Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali.....	22
4. ZAKLJUČAK.....	24
LITERATURA	
SAŽETAK	
SUMMARY	

DEFINIRANJE PROBLEMA ISTRAŽIVANJA

Prema strategiji o razvoju turizma (2013.) u Republici Hrvatskoj turizam je iznimno važna gospodarska grana s obzirom na količinu prihoda koju donosi. Prema navodima HNB-a, udio prihoda od turizma u ukupnom BDP-u u 2017. godine iznosio je 19,6 posto. Turizam raste prethodnih godina, a to nam pokazuje potražnja za njim. Povremene krize ne utječu na njega kao najbrže rastuću gospodarsku aktivnost na svijetu.

Hrvatska ima veliko prirodno bogatstvo jer ima zahvalan geografski položaj koji je obilježen planinama, nizinama, morem, razvedenom obalom, a nalazi se na poziciji koja je odlična za pomorski i kopneni promet. S obzirom na sve navedeno, u Hrvatskoj je turizam još uvijek dosta nerazvijen, iako se možda čini upravo suprotno. Zašto je to tako, objasnit će se dalje u tekstu.

Ulaskom u EU, stečeno je pravo na korištenje sredstava iz EU fondova. Sve države Europske unije su na kraju prošle godine imale veću iskorištenost spomenutih fondova nego Hrvatska, po podacima Europske komisije. Ta nedovoljna iskorištenost se u prvom redu odnosi na suboptimalnu strukturu ponude, koja je dijelom posljedica neadekvatnih izvora financiranja, posebice iz najznačajnijih EU fondova.

Spomenuto negativno utječe na gospodarski razvoj i na iskorištenost prirodnih i ljudskih resursa koji nam stoje na raspolaganju. Posljedica toga su manji prihodi od turizma koji nam je važna razvojna grana, a i usluge koje još nisu dovedene do najvišeg standarda iako imaju sav potencijal da budu.

Od spomenutih fondova koji su stavljeni na raspolaganje ulaskom u EU, za ovaj rad su u središtu europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi. Upravo iz tih fondova se financira razvoj turizma.

Prema autoru *Čorak S. (2011.): Izazovi upravljanja turizmom, Institut za turizam, Zagreb, str.9* nedostatak svijesti o potrebi strateškog upravljanja turističkom infrastrukturom kod nas valja tražiti ponajviše u nedovoljnom poznavanju problematike turističkog razvoja, pri čemu osobito problematike negativnih eksternalija od strane gotovo svih destinacijskih razvojnih dionika, neadekvatnim organizacijskim i/ili upravljačkim vještinama nositelja javne vlasti, društveno neodgovorno i na kratki rok orijentiranom upravljanju razvojem, nedostatku poduzetničkog duha lokalne populacije, kao i nedovoljnoj suradnji i/ili nedovoljnom

razumijevanju pojedinačnih uloga dionika razvojnog procesa, a osobito nositelja javne vlasti, turističkih poduzeća i privatnih poduzetnika.

Završni rad će se bazirati na nedovoljnu iskorištenost spomenutih izvora financiranja, te spomenuti neke primjere dobre prakse, kako bi se utvrdili mogući uzroci problema.

CILJEVI RADA

Cilj rada je sagledati sve mogućnosti korištenja europskih i strukturnih fondova za potrebe razvoja turizma u RH. Nakon pobližeg objašnjenja na što se odnosi turizam u našoj državi, sagledati će se operativni programi koji stoje na raspolaganju.

Od svih programa će biti izabrani za promatranje oni koji su najuže povezani s turizmom kao gospodarskom granom, dok će naglasak biti stavljen na one prioritetne osi iz kojih se ista može financirati. Nadalje, pokušati će se dati odgovor na pitanje zašto je u Hrvatskoj prisutna nedovoljna iskorištenost financiranja koje se nudi putem europskih strukturnih i investicijskih fondova.

METODE RADA

Prema portalu sveučilišta u Zadru, neke od metoda rada koje stoje na raspolaganju u svrhu vršenja istraživanja jesu deduktivna metoda, metoda analize, metoda sinteze, metoda klasifikacije, statistička metoda i metoda uzoraka.

Deduktivna metoda je sustavna primjena deduktivnog zaključivanja na način da se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci.

Metoda analize je postupak znanstvenog istraživanja u kojem se raščlanjuju složeni pojmovi, sudovi i zaključci na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente.

Metoda sinteze je postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnih sudova u složenije.

Metoda klasifikacije najstarija je i najjednostavnija znanstvena metoda. Klasifikacija je sistematska i potpuna podjela općega pojma na posebne, u okviru opsega pojma.

Statistička metoda je metoda u kojoj se na temelju obilježja određenog broja elemenata neke skupine ili serije pojava izvodi opći zaključak o prosječnoj vrijednosti obilježja, devijaciji od srednje vrijednosti.

Metoda uzoraka je ispitivanje dijela skupa na temelju slučajnog izbora jedinica. Vrlo se često primjenjuje u znanstveno-istraživačkom radu.

STRUKTURA RADA

Rad se sastoji od četiri cjeline, uključujući uvodnu i zaključnu.

U uvodnom dijelu je definiran problem i predmet istraživanja koji se odnosi na problem iskorištenosti ESI fondova u Republici Hrvatskoj, ciljevi rada, te metode koje su korištene prilikom pisanja.

U drugom dijelu su objašnjeni teorijski aspekti turizma. Objasnjeno je što turizam predstavlja za gospodarstvo države, koji su njegovi proizvodi i kakva mu je infrastruktura. Također su navedene politike Europske unije te njihovi fondovi, s naglaskom na objašnjenje ESI fondova u RH.

U trećem dijelu je odrađena empirijska analiza veze ESI fondova i turizma te su analizirane mogućnosti korištenja istih putem operativnih programa koji stoje na raspolaganju.

Kao četvrti dio rada nalazi se zaključak koji je donesen na temelju promatranja. Tu su iznesena moguća rješenja unaprjeđenja iskorištenosti financijskih sredstava o kojima je riječ.

TEORIJSKI ASPEKTI RAZVOJA TURIZMA U RH

Prema autorima Čavlek N., Vukonić B. (2001.): *Rječnik turizma, Masmedia, Zagreb, str. 408*, po definiciji AIEST-a (International Association of Scientific Experts in Tourism) i Svjetske turističke organizacije, turizam je skup odnosa i pojava vezanih za aktivnosti osoba koje putuju i borave u mjestima izvan mjesta stalnog boravka, i to neprekidno i najviše do godine dana radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga.

Prema strategiji o razvoju turizma (2013.) u Republici Hrvatskoj, turizam je prošao proces tranzicije koji je bio praćen mnoštvom problema. Morao se suočiti s posljedicama rata i privatizacije, ali ipak ostao je vitalan ponajviše zahvaljujući svom bogatom krajoliku te interesu inozemnog tržišta. Čak je u vrijeme krize koja je posljednjih godina snažno pogodila državu pokazao visoku otpornost.

Osnovni preduvjet za bavljenje turizmom je bila izgradnja prometnica od druge polovice 19.st. do Prvoga svjetskog rata, a uvele su se i parobrodske linije za Jadransko more. Prvi hoteli su se otvorili u Opatiji, a Primorska Hrvatska je bila središte zdravstvenog turizma.

U međuratnom razdoblju su uvedene obvezne boravišne pristojbe, domaće i međunarodne zrakoplovne linije, a i otvarane su mjenjačnice.

U Drugom svjetskom ratu je turistička infrastruktura bila jako uništena, ali nakon njega je ona obnovljena te je došlo do osnivanja nacionalnih parkova i parkova prirode. U to doba su se osnovali i danas najpoznatiji festivali na našem području, kao što su Dubrovačke ljetne igre, Pulski filmski festival i Splitsko ljeto. Kada je 1960-ih došlo do velike gospodarske ekspanzije, izgradili su se brojni kampovi, marine, hoteli te turistička naselja.

Dvadesetak godina kasnije Dioklecijanova palača u Splitu, NP Plitvička jezera i stari grad Dubrovnik su uvršteni na UNESCO-ovu listu svjetske baštine, što je snažno utjecalo na razvoj turizma u pozitivnom smislu.

Za vrijeme Domovinskog rata je vladala velika opasnost i bile su blokirane prometnice, pa tako i one koje vode do primorskih krajeva, što je naravno negativno utjecalo na turizam. U to vrijeme su turistički objekti služili kao mjesto stanovanja prognanima i izbjeglicama. Turizam se nanovo počeo razvijati nakon rata, dakle od 1995., te je u fazi razvoja do danas, s tim da je

danas Hrvatska jedna među poželjnijim zemljama, što se pogotovo osjeti u posljednjih nekoliko godina.

Turistički proizvodi

Prema strategiji o razvoju turizma (2013.), kada su turistički proizvodi u pitanju, među njima su već dugi niz godine dominantni sunce i more. To možemo zahvaliti stabilnoj globalnoj potražnji zbog koje nismo u situaciji da smo ovisni o uvođenju raznolikih proizvoda i usluga. Što se tiče ostalih proizvoda, oni su manje razvijeni, zbog prethodno spomenutog razloga, a i zahvaljujući zastojima u razvoju infrastrukture.

Naime, Hrvatska je pogodna za razne vrste turističkih proizvoda, od zdravstvenih do sportskih, samo bi se trebala osigurati odgovarajuća infrastruktura da bi se mogle proširiti usluge i proizvodi, a sve u cilju privlačenja različitih profila posjetitelja.

Nautički turizam – ovo je proizvod koji je jako tražen u svijetu i ima visoku stopu rasta. Hrvatska ima dobar prirodni položaj, a i pogodnu mediteransku klimu, zato je u posljednje vrijeme sve traženija turistička destinacija za ovaj tip relaksacije. Uvođenjem nautičkog proizvoda, sezone su znatno produljenije. Problem koji je prisutan u razvoju ovog proizvoda u Hrvatskoj su ponajprije marine i vezovi u njima. Kada bi se povećao broj marini s kojima raspoložemo, imali bi i veće mogućnosti za razvoj. Uzrok ovog izazova leži ponajviše u načinima financiranja i nepovoljnom investicijskom okruženju.

Poslovni turizam – poslovni gosti čine stabilan izvor prihoda. Uvijek postoji određeni postotak poslovnih posjetitelja koji ne varira previše. Ono što čini razliku su samo kvalitativna obilježja, nema nekih drugih bitnijih faktora. Unaprjeđenje poslovnog proizvoda bi se moglo realizirati uvođenjem novih i modernijih kongresnih centara.

Kulturni turizam – na državnoj razini u posljednjih godina je mnogo učinjeno po pitanju razvoja ovog tipa proizvoda, ali postoji još mnogo mjesta za napredak. Ponajprije, potrebno je osmisliti jednostavan i kvalitetan način integriranja u svjetske sustave. Nadalje, važno je približiti ga što bolje krajnjim korisnicima.

Gore navedeni turizmi spadaju također pod dominantne proizvode, ali postoje i oni s izraženom perspektivom razvoja. To su:

Zdravstveni turizam – proizvod koji u svijetu bilježi visoku stopu rasta. Riječ je o wellness turizmu, lječilišnom te medicinskom turizmu. U Hrvatskoj su ovi tipovi proizvoda najviše prisutni u kontinentalnom dijelu.

Cikloturizam – sve više dolazi do izražaja u posljednjih nekoliko godina, a smatra se da će u budućnosti biti jedan od važnijih turističkih proizvoda jer ima kontinuirani trend rasta.

Gastronomija i enologija – za ovim tipom proizvoda se povisuje potražnja, ali mahom zbog domaće populacije jer turisti uglavnom ne putuju zbog gastro-enoloških razloga.

Ruralni i planinski turizam – Hrvatskoj manjka razvijene domaće potražnje i poticajnog okruženja, pa se zato ovaj tip proizvoda razvija poprilično sporo, iako vremenom postaje sve traženiji.

Golf turizam – golf je jedan od najstarijih sportova i u svijetu je iznimno popularan. Ipak, u Hrvatskoj ovaj proizvod nije razvijen. Postoji svega nekoliko terena u cijeloj državi.

Pustolovni i sportski turizam – rastući proizvod koji se sadrži od kanuinga, kajakinga, ribolova, raftinga, slobodnog penjanja, jedrenja...

Ekoturizam – ovaj tip proizvoda je također rastući, a raste proporcionalno s rastom ekološke svijesti kupaca. Hrvatska raspolaže prekrasnim i očuvanim prirodnim resursima, ali bez obzira na to, ekoturizam je nedovoljno razvijen.

Turistička infrastruktura

Turistička infrastruktura podrazumijeva hotele, restorane, javne plaže, kongresne centre, staze za planinarenje, simbole kod bitnih znamenitosti, itd. Jednostavno rečeno, ono što privlači turiste na odmor, a da nije samo sunce i more te razvedena obala, dakle radi se o ponudi koju pružamo.

Prema navodima iz strategije o razvoju turizma (2013.), za razliku od prirodnih atrakcija i kulturno-povijesne baštine, Hrvatska je, premda iz godine u godinu napreduje dosta dobro, još uvijek nedovoljno bogata u novostvorenim turističkim atrakcijama.

Uska je veza turističke i prometne infrastrukture. Još uvijek loša prometna infrastruktura ne ostavlja dobar dojam. Što se tiče cestovnog povezivanja, imamo problem jako velikih zastoja na koje turisti gube previše vremena te to navode kao jednu od glavnih negativnosti odmora u Hrvatskoj.

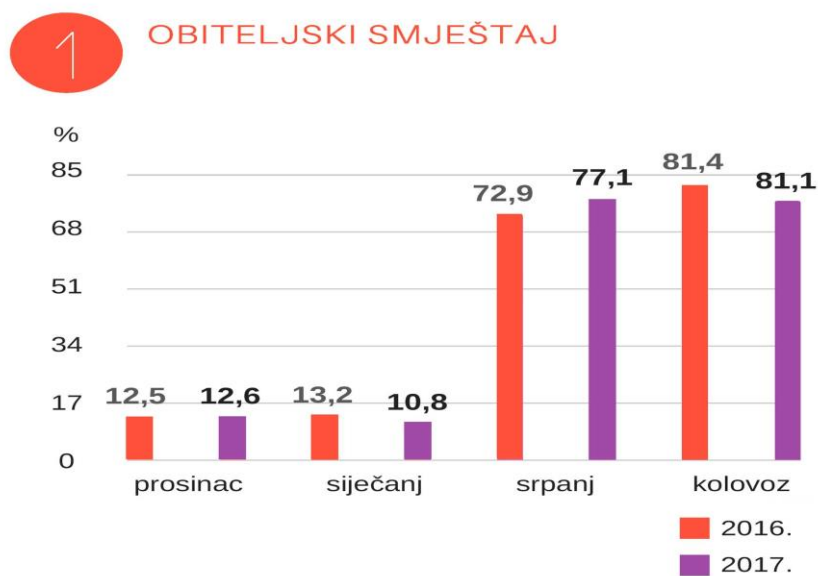
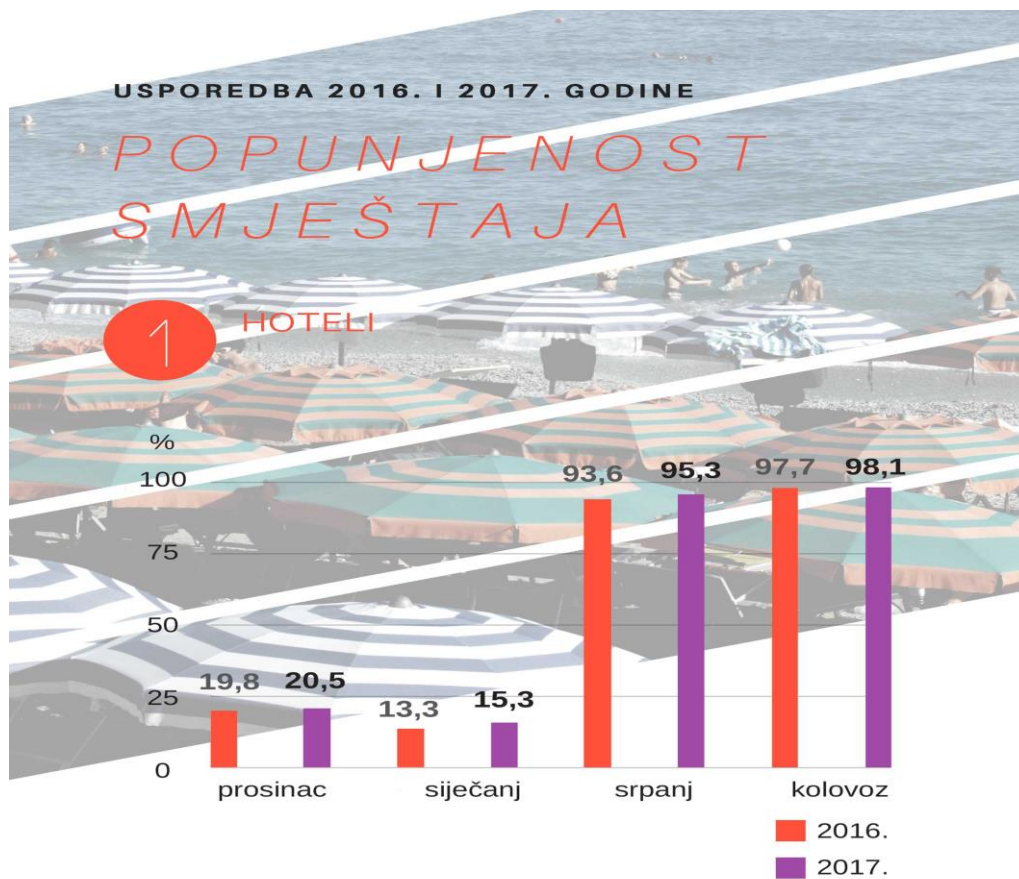
Osobito je problematična situacija sa željezničkim prometom, koji zbog lošeg stanja mreže i male brzine vožnje nema gotovo nikakvu važnost za turizam. Na znatnom dijelu otoka nezadovoljavajuća je situacija s trajektnim i brodskim prijevozom, zbog neopremljenosti otočnih luka, ali i nedovoljne učestalosti veza, naročito između otoka.

Što se tiče smještajnih kapaciteta, imamo veliki broj hotela koji još uvijek imaju nisku kategorizaciju jer nemaju uvjete za postizanje viših. Na taj način gube na konkurentnosti, a samim time i umanjuju kvalitetnu ponudu hotelskog smještaja. Glavni način na koji se to može i treba promijeniti je taj da se fokusiraju na korištenje sredstava EU kako bi unaprijedili poslovanje.

Najveći rast se dogodio kod obiteljskog smještaja, gdje svake godine rastu kapaciteti.

U obiteljskom smještaju je noćilo 40,85 milijuna stranih i 3,1 milijun domaćih gostiju, što je iznosilo više od polovice ostvarenih noćenja, točnije oko 51 posto.

Iznimno je važna vrijednost obiteljskog smještaja u domaćoj turističkoj ponudi i raste iz godine u godinu. U 2017. godini, turisti su mogli birati između 223.983 smještajnih jedinica u obiteljskom smještaju u 89.446 kućanstva. U 2016. godini je bilo 76.582 kućanstva koja su pružala usluge smještaja, što pokazuje 12 tisuća novih registriranih domaćina u prošloj godini.

Izvor podataka: DSZ

Usporedba popunjenosti smještaja 2016. i 2017. godine, prema izvoru DZS-a.

Osim smještajnih mogućnosti u objektima kolektivnog i obiteljskog smještaja, smještajnu ponudu Hrvatske čine i luke nautičkog turizma. To se odnosi na marine s vezovima u moru i na kopnu, sidrišta, privezišta te nerazvrstane luke nautičkog turizma. U lukama nautičkog turizma krajem 2011. godine bilo je ukupno 17.059 vezova u moru te 5.231 mjesto za smještaj plovila na kopnu.

Osim luka nautičkog turizma za stalni i tranzitni vez brodica i jahti u yachting turizmu, Hrvatska raspolaže i s lukama i lučicama koje su pogodne za privezivanje čamaca, brodica i jahti raznih veličina.

OSNOVNA OBILJEŽJA POLITIKA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Prema navodima prikupljenih sa službene stranice europskih strukturnih i investicijskih fondova, Europske javne politike donose se za razdoblje od 7 godina te se nazivaju financijskom perspektivom. Trenutno se nalazimo u financijskoj perspektivi 2014.-2020. kojoj je prethodila financijska perspektiva 2007.-2013.

Zahvaljujući izvorima podataka prikupljenima s iste službene stranice europskih strukturnih i investicijskih fondova, kratko će se pojasniti svaka od javnih politika, a u radu će fokus biti usmjeren na vezu između turizma i kohezijske politike.

Politika jedinstvenog tržišta namijenjena je za jačanje povjerenja u jedinstveno tržište, a pritom omogućuje da se roba koja je stavljena na tržište jedne države članice može prodavati u bilo kojoj drugoj državi članici sve dok je sigurna i dok ne narušava javni interes.

Regionalna politika fokusirana je na regije i gradove Europske unije. Cilj joj je da se strateškim ulaganjima pospješi gospodarski rast i unaprijedi kvaliteta života. Služi i za podupiranje slabije razvijenih regija.

Zajednička poljoprivredna politika sadrži mehanizme i pravila kojima se regulira proizvodnja, prodaja i plasiranje poljoprivrednih proizvoda u Europskoj uniji, a posebno

naglašava razvoj seoskih područja. Zajednička poljoprivredna politika je jedno od najvažnijih područja koncentracije sredstava kojima raspolaže Europska unija.

Socijalna politika, po objašnjenju *T.h.marshalla* se odnosi na vladinu akciju koja davanjem naknada i usluga ima neposredan utjecaj na blagostanje građana.

Politika zaštite okoliša danas se smatra kao javno upravljanje okolišem koje je zajedničko dobro. Politika obuhvaća onemogućavanje daljnjeg širenje negativnih utjecaja na okoliš i širenje različitih vrsta onečišćenja.

Ekonomska i monetarna unija (politika) znači koordinaciju ekonomske politike među zemljama članicama, koordinaciju fiskalne politike, neovisnu monetarnu politiku koju vodi Europska središnja banka, a i uvođenje zajedničke valute u euro području.

Prometna politika Europske unije zadužena je za poboljšanje funkcioniranja europskoga prometnog sustava. Drugim riječima, glavni zadatak joj je poboljšati prometnu infrastrukturu EU pomoću suradnje s nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima, tvrtkama i nevladinim organizacijama.

Potrošačka politika Europske unije osigurava građanima da mogu s povjerenjem kupovati u bilo kojoj od država članica. Odnosno, svi proizvodi i hrana su provjereni kako bi se omogućilo da su koliko god je to moguće.

Europski fondovi su financijski instrumenti za provođenje svake od javnih politika Europske unije u njenim zemljama članicama.

Javne politike Europske unije koje su prethodno navedene jesu temelj za određivanje ciljeva koji se nastoje ostvariti financiranjem kroz EU fondove. EU fondovi su novac europskih građana koji se, prema pravilima i procedurama koje su unaprijed određene, dodjeljuje korisnicima za provedbu projekata koji imaju zadatak da pridonesu postizanju ciljeva spomenutih javnih politika EU.

Kada je došlo do ulaska Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, na raspolaganje su stavljena sredstva iz europskih fondova. U financijskom razdoblju 2014.-2020. RH je iz

Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura.

Od tog iznosa 8,397 milijardi eura određeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.

Republika Hrvatska koristila je i još uvijek koristi i sredstva strukturnih instrumenata iz financijske perspektive 2007.-2013., Instrumenta pred pristupne pomoći (IPA) i programa Unije.

Kohezijska politika

Jedna je od najznačajnijih javnih politika Europske unije i za nju je u financijskom razdoblju 2014.-2020. izdvojeno 376 milijardi eura. Osnovni cilj ove javne politike je smanjenje gospodarskih, socijalnih i teritorijalnih razlika koje postoje između regija Europske unije, ali i pojačati konkurentnost europskog gospodarstva na globalnoj razini.

Kohezijska politika Europske unije financirana je iz tri glavna fonda. Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond imaju zajednički naziv strukturni fondovi, a svih pet fondova su poznati pod nazivom Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi).

Kohezijski fond

Fond koji je namijenjen državama članicama koje imaju BDP po stanovniku manji od 90 posto prosjeka Europske unije. Njime su financirani projekti iz područja prometa i okoliša. Aktivnosti koje je moguće financirati pomoću ovog fonda vezane su uz paneuropske koridore i transeuropske transportne mreže, okolišnu infrastrukturu u cilju preuzimanja EU standarda zaštite okoliša, transportnu infrastrukturu koja pridonosi urbanom i javnom prometu koji je okolišno održiv te učinkovito korištenje energije i obnovljivih izvora energije.

Korisnici su uglavnom tijela javne vlasti, ali i poslovni sektor (kroz sudjelovanje u postupcima javne nabave za isporuku dobara usluga i obavljanje radova).

Europski fond za regionalni razvoj

Ovaj fond je namijenjen za ulaganja u proizvodne investicije u svrhu otvaranja radnih mjesta, infrastrukturne investicije, razvoja malog i srednjeg poduzetništva i lokalnog razvoja.

Iz fonda se mogu financirati aktivnosti vezane uz produktivna ulaganja za koja je pretpostavka da će pridonijeti stvaranju i očuvanju održivih radnih mjesta, a sve kroz izravne potpore za ulaganja u mala i srednja poduzeća, ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa te informacijskih i komunikacijskih tehnologija, ulaganja u socijalnu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu te za razvoj unutarnjeg potencijala na način da se podržava lokalni i regionalni razvoj i istraživanje i inovacija.

Korisnici spomenutog fonda su istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta... Osim za njih, sredstva su dostupna i za javna tijela, neke organizacije privatnog sektora, nevladine organizacije te volonterske organizacije. Strane tvrtke s bazom u regiji koja je pokrivena relevantnim operativnim programom mogu se također prijaviti, ali moraju zadovoljavati europska pravila javne nabave.

Europski socijalni fond

Namjena ovog fonda je poticanje poduzetništva i pomoć posloprimcima u pronalaženju boljih radnih mjesta.

Korisnici su javna uprava, udruženja radnika i poslodavaca, nevladine organizacije, dobrotvorne ustanove i tvrtke.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Fond je usmjeren na poboljšavanje upravljanja i kontrole nad politikom ruralnog razvoja te ulaganje u uspostavu ekološke i teritorijalne ravnoteže, zaštitu klimatskih uvjeta i uvođenje inovacija u poljoprivredni sektor.

Njega mogu koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, udruge žena, poljoprivrednici, šumari, a i mladi.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

Njegova namjena je osiguravanje sredstava ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama, a zadaća je omogućiti im prilagodbu promijenjenim uvjetima u sektoru i postići gospodarsku i ekološku održivost. Fond bi trebao osiguravati održivo ribarstvo i industriju akvakulture.

Iz ovoga zaključujemo da svaki od spomenutih fondova na svoj način pridonosi ostvarenju cjelokupnog cilja rasta unutar Europske unije. Ti ciljevi su utvrđeni i izneseni u dokumentu naziva "strategija Europa 2020.", a to je strategija EU-a koja služi za poticanje rasta i otvaranje novih radnih mjesta do 2020.

Središnje koordinacijsko tijelo Republike Hrvatske nadležno za upravljanje ESI fondovima je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

FONDOVI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnica sredstava iz europskih fondova. U financijskom razdoblju 2014.-2020. RH je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura.

Od tog iznosa 8,397 milijardi eura određeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj, a 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.

Republika Hrvatska još uvijek koristi i sredstva strukturnih instrumenata iz financijske perspektive 2007.-2013., Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i programa Unije.

Europski strukturni i investicijski fondovi 2007.-2013.

Prema podacima sa službene stranice europskih strukturnih fondova, Republici Hrvatskoj je u financijskoj perspektivi 2007. – 2013. na raspolaganju bilo nešto više od 150 milijuna eura godišnje kroz pretpristupni program IPA. Kada je Hrvatska dobila punopravno članstvo u Europskoj uniji došlo je do višestrukog povećanja alokacije, na taj način je u drugoj polovici 2017. godine instrumentima Kohezijske politike Hrvatska imala na raspolaganju oko 450 milijuna eura.

Ukupna alokacija u sedmogodišnjem financijskom razdoblju 2007.-2013. kroz četiri operativna programa iznosila je 1.012.433.333 eura, od toga je EU doprinos 858.275.018 eura. Operativni programi su dokumenti u kojima su detaljno opisane i razrađene mjere i aktivnosti kojima je omogućena učinkovita provedba i korištenje ESI fondova. Operativni programi za spomenuto razdoblje su:

Operativni program Promet je dokument koji je definirao korištenje fondova Europske unije za razvoj prometne infrastrukture u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2007. do 2013. godine.

Operativni program Zaštita okoliša je dokument koji je fokusiran na provođenje EU direktiva vezanih za otpade i vode u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2007. do 2013. godine.

Operativni program Regionalna konkurentnost je dokument koji služi za provedbu kohezijske politike u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2007. do 2013. godine. Njegov strateški cilj je povećanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva i potpora gospodarstvu temeljenom na znanju.

Operativni program Razvoj ljudskih potencijala je dokument za pomoć u okviru cilja konvergencije u Hrvatskoj u razdoblju od 2007. do 2013. godine. Strateški cilj programa bio je poboljšanje učinkovitosti radne snage, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalne uključenosti i na taj način se direktno pripomoglo ostvarivanju strateških ciljeva Nacionalnog strateškog referentnog okvira.

Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje 2014.- 2020.

Prema informacijama sa službene stranice strukturnih fondova, u financijskom razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura.

Od tog iznosa 8,397 milijardi eura je određeno za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.

Strateški okvir za korištenje ESI fondova određen je Sporazumom o partnerstvu, operativnim programima, Zajedničkim nacionalnim pravilima i Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje ESI fondovima u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014.-2020., ali i uredbama koje propisuju nadležnost pojedinih tijela za svaki ESI instrument.

Republika Hrvatska je donijela četiri operativna programa, a aktivnosti unutar pojedinog operativnog programa se financiraju iz odgovarajućeg ESI fonda koji je s njima usko povezan (Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo).

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. je temeljni programski dokument pomoću kojeg se provodi kohezijska politika Europske unije i na taj način pripomaže u cilju Ulaganja za rast i radna mjesta kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.

U okviru Operativnog programa Konkurentnosti i kohezije 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je na raspolaganje stavljeno 6,831 milijarda eura, od toga je 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i 2,510 milijardi eura iz Kohezijskog fonda.

Operativnom programu Učinkoviti ljudski potencijali 2014.- 2020. je osnovni cilj pridonosenje rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj.

Europski socijalni fond jedan je od nekoliko temeljnih strukturnih instrumenta Europske unije. Njime se državama članicama pruža potpora kako bi se moglo ulagati u ljudski kapital i jačati konkurentnost europskog gospodarstva na globalnoj razini.

Operativnim programom za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Hrvatska kao punopravna članica Europske unije je ostvarila pravo da koristi potporu iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Glavni ciljevi programa su promicanje konkurentnog te okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture.

Program ruralnog razvoja 2014.- 2020. je financiran sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Njegovi ciljevi su poticanje konkurentnosti poljoprivrede, osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih područja, s tim da se u sve to uključuje i stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

EMPIRIJSKA ANALIZA VEZE IZMEĐU EUROPSKIH STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA I TURIZMA

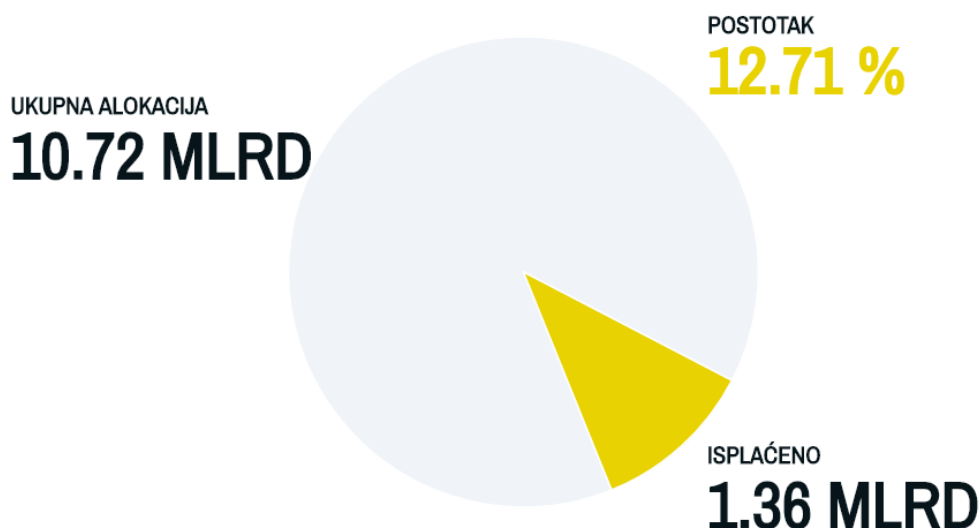
S obzirom da je u ovom radu riječ o nedovoljnoj iskorištenosti europskih strukturnih i investicijskih fondova u turizmu, ovaj dio će se temeljiti samo na ESI fondovima i to na način da se sagledaju operativni programi koji su nam na raspolaganju, a pomoću kojih se može vršiti financiranje turizma.

Operativni programi su plansko-programski dokumenti koji detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje spomenutih fondova. Sagledati će se dva najznačajnija operativna programa vezana za financiranje turizma.

Operativnom programu konkurentnosti i kohezije (to je operativni program u okviru cilja investicija za rast i zapošljavanje) ukupna alokacija za razdoblje 2014.- 2020. iznosi 6,881 milijardi eura, a operativnom programu učinkovitosti ljudskih potencijala (u okviru cilja ulaganje za rast i radna mjesta) ukupna alokacija za razdoblje 2014.- 2020. iznosi 1,516 milijardi eura.

Analiza iskorištenosti ESIF-a

ISKORIŠTENO NA DAN 30.6.2018.

Dijagram preuzet sa: <https://www.eu-projekti.info/u-srpnju-iskoristenost-esif-sredstava-1318/>

Iz prikazane tablice nam je vidljivo kako je iskorištenost fondova jako nezadovoljavajuća. To se zaključuje usporedbom podataka koje objavljuje EU komisija na svojoj službenoj stranici. Vidljivo je da je Hrvatska iskoristila 6% sredstva (najmanje od svih), a od nje je nešto bolja Malta s 8% pa Bugarska s iskorištenih 11%, dok su najbolje po iskorištenosti Estonija s 30%, zatim Litva s 26%, pa Poljska s 22% iskorištenosti.

Dalje u tekstu će se istražiti na koji način se iz spomenutih operativnih programa, koji su u odnosu na druge najuže povezani s turizmom, mogu izvući koristi za razvoj i napredak istog. Na taj način bi se mogli riješiti i problemi s kojima se susreću mala i srednja poduzeća. Najznačajniji od njih je prije svega kratko trajanje sezone koja bi se trebala proširiti na ponudu tijekom cijele godine, a ne kako je sada, fokusirano na ljetna tri mjeseca.

OPERATIVNI PROGRAM KONKURENTNOST I KOHEZIJA

Pomoću ovog programskog dokumenta se provodi kohezijska politika Europske unije i na taj način pripomaže ulaganju za rast i radna mjesta kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.

Prioritetna os 3, investicijski prioritet poslovna konkurentnost

Po informacijama iz programskog dokumenta Konkurentnost i kohezija, korisnici ove prioritetne osi, kada se radi o turizmu su mala i srednja poduzeća.

Glavni prioriteti financiranja iz prioritetne osi 3 su promicanje poduzetništva, iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese, poboljšanje razvoja i rasta MSP-ova. Osim toga to su povoljnija okolina za stvaranje poduzeća, a ono što nas posebno zanima je osiguravanje boljeg pristupa financiranju.

Ukupna alokacija za spomenutu os iznosi 970.000.000 €. U tekstu nam je orijentir specifični cilj boljeg pristupa financiranju za mala i srednja poduzeća, te poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima.

U Hrvatskoj najveći dio pripada malom i srednjem poduzetništvu. Veliki problem koji se kod njih javlja je pribavljanje financijskih sredstva u svrhu poboljšanja usluge/proizvoda i uvođenja novih. Popriličan udio ne može pribaviti financiranje od banaka, ili iz drugih izvora financiranja. Banke nisu sklone riskiranju, a to dovodi do toga da većina takvih poduzeća koristi vlastite prihode i zadržanu dobit kao primarni izvor financiranja novih ulaganja. Imaju teškoće u pribavljanju malih zajmova (25.000 - 100.000 eura), a njih 60 % nema dovoljna jamstva za pribavljanje bilo kojeg oblika financiranja od banaka.

Nadalje, veliki broj ponuđenih financijskih usluga i proizvoda nisu prilagođeni potrebama i očekivanjima malih i srednjih poduzeća, a razina kamatnih stopa, koja iznosi 34%, previsoka je za njih .

Pribavljanje novca je jako važno za turizam jer se jedino tako može unaprijediti i dodatno razviti. Poduzeća koja djeluju u ovom sektoru bi pomoću određenih sredstava proširili svoje ponude kako bi privukli veći broj turista, ne samo u jeku sezone, već tokom cijele godine.

Na ovaj način kakav je sad dominantan, turistička djelatnost je određena na ljetnu sezonu, a ima mnogo veći potencijal. Osim toga, osigurali bi se i bolji uvjeti. Hoteli bi imali mogućnost povećanja kategorizacije, što samim time privlači turiste s višom kupovnom moći, a to je jako bitno.

Općenito se očekuje da će financiranje putem financijskih instrumenata koji se sufinanciraju iz ESI fondova povećati privatno financiranje, potaknuti gospodarsku aktivnost i pomoći stvaranju i održavanju radnih mjesta, čime bi smanjili nezaposlenost, odnosno minimalizirali bi učinak sezone.

Primjer dobre prakse

Kao primjer dobre prakse izabran je hotel "Park". To je projekt tvrtke *Potestas d.o.o.*, koja je uspješno priskrbila 26.000.000 kn bespovratnih sredstava za renovaciju i rekonstrukciju spomenutog hotela.

Radi se o hotelu koji je donedavno još bio zaglavljen u nekim prošlim vremenima, te jedino što se kod njega donekle cijeno je ostalo poznato ime, bez obzira što je imao četiri zvjezdice. U planu je bilo da se hotel renovira, podigne još jedan kat te dobije sasvim novo krilo.

Osim parkinga koji je ispred ulaza, osmislili su da ispod zgrade naprave garažu, s obzirom da se uvelike povećao i smještajni kapacitet hotela. Na terasi je izgrađen bazen, jer bez njega nema mogućnosti povišenja na kategorizaciju od pet zvjezdica. U prosincu 2013. je Ministarstvo poduzetništva objavilo natječaj pod nazivom 'Povećanje gospodarske aktivnosti malih i srednjih poduzeća', a prijavu je trebalo podnijeti u roku dva mjeseca.

Projekt su pisale voditeljica projekta i administrativne potpore, uz stručnu pomoć Ministarstva poduzetništva. Njihov je projekt dobio najveći mogući iznos potpore, 26 milijuna kuna.

Iz razgovora s osobom koja je vodila ovaj projekt u administrativnom smislu, dolazimo da zaključka da je financiranje iz ESI fondova iznimno mukotrpan i detaljan posao, te da je važno biti strpljiv i imati pomoć stručnih osoba.

Naime, kada je projekt bio odobren, tek su onda krenule "muke". Vrlo je važno paziti da svaka stavka odgovara određenom troškovniku koji je komisija odobrila. Čak ni ono što se naizgled čini nebitnim se ne prepušta slučaju. Počevši od fasade do zavjesa i svijećnjaka, sve mora biti precizno u lipu i unutar budžeta. Izvor nam navodi kako su kontrole uvijek bile iznimno stroge, ne samo u fazi izvođenja radova, nego i kasnije u vremenu praćenja poslovanja. "Sve se mora poklapati u lipu, ne u kunu."

Realizacija ovog projekta je rezultirala povećanim prihodom od prodaje u turizmu, općenito konkurentnosti, godišnjom popunjenosti smještajnih kapaciteta (ne samo sezonski), te novim zapošljavanjem.

Prioritetna os 6; zaštita okoliša i održivost resursa

Glavni korisnici ove prioritetne osi su državna tijela i institucije, tijela regionalne i lokalne samouprave, vlasnici kulturnih dobara, lokalno stanovništvo te privatni sektor.

Financijski prioritet koji je bitan je očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine.

Njegovi specifični ciljevi su povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom te povećanje privlačnosti, edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine. Za financiranje ove prioritetne osi izdvojeno je 238.020.392 €.

Programi razvoja kulturne baštine obuhvaćaju sve aktivnosti nužne za razvoj turističkog odredišta iz kojih će se financirati kulturna baština. Razvojem kulturne baštine se očekuje povećanje turističkih dolazaka i broja noćenja, a kao posljedica toga i produženje turističke sezone.

Predviđa se da će ulaganja rezultirati direktnim povećanjem zaposlenosti za oko 1 000 radnika u turističkom sektoru do 2023. Dvije trećine radnika bile bi zaposlene direktno u turističkim smještajnim objektima, dok bi trećina bila zaposlena u drugim turističkim aktivnostima. Što se tiče povećanja privlačnosti, edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine, jedan od ciljeva je da se u nacionalnim parkovima ne povećava broj posjetitelja nego da se bolje upravlja postojećima. Također bi se uveli i edukativni centri vezani za baštinu, a imali bi i namjenu podizanja razine svijesti o zaštićenoj nam prirodi i kulturi.

Primjer dobre prakse

Primjer dobre prakse je prezentacijsko-edukacijski centar Tikveš, čiji je korisnik javna ustanova PP Kopački rit. Ugovor je vrijedan 51.585.554,20 HRK. Riječ je o prenamjeni dvorca Tikveš u prezentacijsko-edukacijski centar, kojemu je u cilju istaknuti vrijednu prirodnu baštinu Kopačkog rita. Jako modernistički i sadržajno osmišljen.

Ono što će biti zanimljivo ako se do kraja realizira je projekt kulturnog turizma na Vučedolu, pod nazivom "Vučedolska golubica", čiji je završetak planiran do 2023. godine.

OPERATIVNI PROGRAM "UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI"

Navedeni operativni program je programski dokument kojim su definirane prioritetne osi, investicijski prioriteti i specifični ciljevi koji propisuju aktivnosti vezane za financiranje iz Europskog socijalnog fonda.

Osnovni cilj je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj.

Prema informacijama iz programskog dokumenta Učinkoviti ljudski potencijali, ukupna alokacija sredstava za ovaj operativni program iznosi 1,582 milijardi eura.

Skoro 930 milijuna eura je dodijeljeno u pet prioriteta koji su vezani za pristup zapošljavanju i jačanje mobilnosti radne snage, integraciju mladih na tržište rada, poboljšanje pristupa socijalnim i zdravstvenim uslugama, tercijarno obrazovanje i cjeloživotno učenje. 328 milijuna eura dodijeljeno je za socijalno uključivanje ranjivih skupina. 132 milijuna eura dodijeljeno je za integraciju mladih na tržište rada u razdoblju 2014.-2015. godine.

Izabran je ovaj operativni program zbog njegove prioritetne osi 3 koja se odnosi na investicijski prioritet 8i (pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe). Preciznije, radi se o specifičnom cilju očuvanja radnih mjesta, zadržavanja u zaposlenju radnika koji su proglašeni viškom te jačanje brzog ponovnog zapošljavanja osoba koje su postale nezaposlene nakon što su proglašene viškom.

Alokacija za spomenuti cilj iznosi 19.720.000 €. Trebalo bi istaknuti i investicijski prioritet 10ii koji se odnosi na poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog

obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju.

Ciljevi su poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja i povećanje stope stečenog visokog obrazovanja. Za te ciljeve su osigurana sredstva od 155.000.000,00 €. Hrvatska je i dalje u deficitu kad je riječ o stručnjacima u sektoru turizma.

Trebalo bi potaknuti veći interes za takvo usmjerenje na fakultetima, s obzirom da je to u današnje vrijeme najbrže rastući sektor. Tim više, na fakultetima bi više trebalo uvesti nekakav terenski rad, da više studenti osjete tu praksu, jer bi ih se na taj način puno bolje pripremilo. Sredstva za takva unaprjeđenja obrazovanja se financiraju upravo iz ovog operativnog programa.

Iz operativnog programa učinkovitosti ljudskih potencijala je važna prioritarna os 5 (tehnička pomoć) za koju je izdvojeno 80.000.000,00 €. To je os koja se odnosi na osiguravanje uspješne provedbe, praćenja i evaluacije programa. Omogućavaju se ljudski kapaciteti da bi se to sve provelo od početka do kraja. Da bi se vršile kontrole projekata, ali i olakšalo korisnicima na samom početku kroz ispravnu komunikaciju i edukaciju.

Primjer dobre prakse

Dobar primjer operativnog programa u kojemu je riječ odnosi se na gore spomenutu os tehničke pomoći. Zamišljeno je da se sredstva tehničke pomoći koriste kao podrška Ministarstvu turizma u cilju uspješne pripreme projekta "Hrvatski digitalni turizam", odnosno osiguravanja financiranja istog u okviru Europskog socijalnog fonda.

Sredstva će se koristiti za naknadu troškova vanjskim stručnjacima u njihovoj podršci, odnosno jačanju administrativnih kapaciteta Ministarstva turizma. Specifični cilj je osiguranje učinkovite pripreme, upravljanja, provedbe, praćenja, vrednovanja i kontrole operativnog programa, a njegov korisnik je Ministarstvo turizma.

ZAKLJUČAK

Iz ovog rada je vidljivo da financiranje pomoću ESI fondova nije nimalo jednostavno ni lako, već naprotiv. Zahtijeva iznimnu stručnost pri izradi i provedbi projekata, te visoku razinu znanja. Najbitnije je pridržavati se pravila poziva na koji se prijavljuje, postoje neka pravila koja su jednaka neovisno o javnom pozivu dok se ciljevi i prioriteti, indikatori kojima se mjere učinci samog projekta kao i ciljne skupine razlikuju između javnih poziva.

Jedan od najvećih problema koji je istaknut u radu jest svijest ljudi o važnosti korištenja financijskih sredstva koja su nam stavljena na raspolaganje. Domaća populacija je uglavnom orijentirana na sezonski turizam, uzdajući se u sunce i more kao dominantne proizvode. Oni to još uvijek i jesu, ali nisu dovoljni, odnosno, dugoročno gledajući, nije sigurno da će zadovoljiti potražnju koja se konstantno mijenja.

Problem je, dakle, osim sezonske orijentiranosti upravo i to što ljudi gledaju turizam kratkoročno i lokalno. Što se tog problema tiče, moguće je da bi se značajno smanjio uz pomoć operativnog programa učinkovitosti ljudskih potencijala. Tamo se prioritetna os 5 odnosi na tehničku pomoć s kojom se može osigurati stručno osoblje zaduženo za EU fondove.

Na taj način bi se više moglo unaprijediti turističke usluge i proizvode jer bi na raspolaganju bili ljudski resursi koji su orijentirani prema tom sektoru i koji nude bolja i inovativnija rješenja razvoja turizma kao gospodarske grane. Rezultat toga bila bi veća konkurentnost gospodarstva Hrvatske, ali samim time i Europskog gospodarstva na svjetskoj razini.

Za uspješnu provedbu projekta potrebno je poznavati EU politike i sve njihove dijelove. Važno je znati kako sastaviti troškovnik koji će opravdati financiranje putem fondova. U tom području je prisutan nedostatak znanja i općenito upoznatosti s mogućnostima koje zemlje članice EU posjeduju.

Vrlo je bitno voditi računa o kriterijima prihvatljivosti, prijavitelja i partnera, aktivnosti troškova i dr. Bitno je temeljito čitati natječaj kako bi projekt ostvario pozitivnu odluku o financiranju. Važno je sve planirane aktivnosti usmjeriti prema tome da se ostvare zadani ciljevi i svrha samog javnog poziva, a treba se i paziti na uključivanje krajnjih korisnika.

Planirane aktivnosti su vezane uz operativne programe, a u ovom radu je fokus usmjeren na operativni program Konkurentnosti i kohezije te Učinkovitosti ljudskih potencijala. Razlog je taj što su oni usko vezani za financiranje turizma.

Da bi se uspješno povukla sredstva za financiranje projekta, važno je promotriti program u cjelini, a potom sagledati koja prioriteta ona ima veze s turizmom. Nakon toga iz nje se odredi specifični cilj koji je vezan za određenu aktivnost čije financiranje je potrebno pripomoći, te se izabire investicijski prioritet.

Prilikom izrade projektne dokumentacije potrebno je pažnju posvetiti kriterijima odabira, drugim riječima tablici bodovanja projekata koja se nalazi uz svaki javni poziv. Ako natječaj prođe, korisnik mora dijelom i sam financirati ulaganje u početku. To isto zna uzrokovati probleme, tj. "zakočiti" korisnika.

Kontrole na provedbi su vrlo stroge. Redovito se prilikom provedbe šalju izvješća o napretku kojima se pravda svaki nastali trošak. Sve što se provodi mora biti u skladu s onim za što su klijenti zapravo bespovratna sredstva zatražili, a za svaku izmjenu potrebno je tražiti odobrenje, a ne na svoju ruku. Po završetku provedbe projekta uslijedi završno izvješće u kojemu se treba opravdati namjenski utrošak sredstava, a vrlo su česte i kontrole na terenu u tom dijelu.

Cijeli postupak dobivanja sredstava završava prihvaćanjem završnog izvješća. U većini slučajeva tu projekt ne završava jer uvijek postoji razdoblje (uglavnom oko 5 godina) unutar kojega je korisnik bespovratnih sredstava dužan u zadanim vremenskim intervalima izvještavati o ispunjenju indikatora koji su postavljeni (prihod ili broj zaposlenih).

S obzirom na needuciranost stanovništva, kratkoročno postoji rješenje za to, a ono je angažiranje konzultantskih agencija. Većini ljudi su EU fondovi apsolutna nepoznanica zbunjuju ih, a ne potiču na razvoj. U konačnici, kako je već i navedeno, ne postoji interes stanovništva za angažman oko ovog tipa financiranja. Drugim riječima, zanimanje je nedovoljno, a rezultat toga su, uz druge administrativne prepreke, nedovoljna iskorištenost sredstava iz ESI fondova.

LITERATURA

Knjige

1. Čavlek N., Vukonić B. (2001.): Rječnik turizma, Masmedia, Zagreb
2. Čorak S. (2011.): Izazovi upravljanja turizmom, Institut za turizam, Zagreb
3. Priručnik "EU fondovi u turizmu", Algebra učilište

Izvori s Interneta

1. EU projekti informacije

<https://www.eu-projekti.info>

2. EU fondovi

<https://eufondovi.hr/>

3. Europska komisija

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_hr

4. Poslovni HR

<http://www.poslovni.hr/hrvatska/luksuz-prvi-put-stize-na-plitvice-uz-pomoc-eu-339625>

5. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje

<http://www.safu.hr/hr/o-safu/primjeri-eu-projekata-u-rh/operativni-program-konkurentnost-i-kohezija>

6. Strukturni fondovi

<https://strukturnifondovi.hr/>

<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/odabrano-28-projekata-malih-i-srednjih-poduzetnika-kojice-se-financirati-iz-strukturnih-fondova-europske-unije>

7. Strukturni fondovi

<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/vazni-dokumenti>

<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Strukturni%20fondovi%202014.%20%E2%80%93%202020/OPULJP%20hr%2020150709.pdf>

SAŽETAK

U završnom radu je pobliže objašnjen pojam turizma i naglašena je njegova značajnost za gospodarstvo Hrvatske. Objasnjeno je koji su njegovi proizvodi i kakva mu je infrastruktura. Problematika rada je u nedovoljnoj iskorištenosti mogućnosti financiranja putem europskih strukturnih i investicijskih fondova. Radi se o fondovima koji stoje na raspolaganju zahvaljujući ulasku Hrvatske u Europsku uniju, a pomoću kojih je moguće financirati aktivnosti vezane uz turizam. Svakako su navedene i sve javne politike Europske unije te njihovi fondovi, a u radu je fokus usmjeren na vezu između turizma i kohezijske politike. Cilj rada je sagledati sve mogućnosti korištenja europskih i strukturnih fondova za potrebe razvoja turizma u RH. Sagledani su operativni programi koji stoje na raspolaganju. Od svih programa su izabrani za promatranje oni koji su najuže povezani s turizmom kao gospodarskom granom, dok je naglasak stavljen na one prioritetne osi iz kojih se ista može financirati. Nadalje, nastojano je da se odgovori na pitanje zašto je u Hrvatskoj prisutna nedovoljna iskorištenost financiranja koje se nudi. U empirijskoj analizi veze između Kohezijske politike i turizma, sagledani su operativni programi Konkurentnosti i kohezije te Učinkovitosti ljudski potencijala, s obzirom da su u ovom slučaju oni u najvećoj mjeri povezani s financiranjem turističkih aktivnosti. Iznesene su mogućnosti iskorištenja financija, te su navedeni primjeri dobre prakse, odnosno projekti koji su uspješno provedeni.

Na temelju svega poznatog, u zaključnom dijelu je iznesen osvrt na rješavanje problematike. Navedeni su načini pomoću kojih bi se iskorištenost sredstava mogla povećati i na taj način doprinijeti razvoju turizma i povećanju konkurentnosti gospodarstva Hrvatske, a samim time i europskog gospodarstva na globalnoj razini.

Ključne riječi: turizam, fondovi, financiranje

SUMMARY

In this work, the concept of tourism is explained more closely and its significance for the Croatian economy is emphasized. It is explained what its products are and what its infrastructure is. The work issue is inadequate use of funding opportunities through European Structural and Investment Funds.

These are funds which are available for use because of Croatia's accession to the European Union, and it is possible to finance tourism-related activities through them. Of course, all the public policies of the European Union and their funds are also mentioned, focusing on the relationship between tourism and cohesion policy. The goal of this work is to consider all the possibilities of using European Structural and Investment Funds for the needs of tourism development in the Republic of Croatia.

All operational programs that are available are explained and between them is chosen to look closely at those who are most associated with tourism as an economic branch, while emphasis is placed on those priority axes from which the same can be financed.

Furthermore, it was attempted to answer the question why there is insufficient funding utilization in Croatia.

In the empirical analysis of the relationship between Cohesion policy and tourism, the operational programs of Competitiveness and Cohesion and Human Resources Efficiency are considered, because in this case they are largely related to the financing of tourism activities.

Also, funding opportunities were presented, as well as examples of good practice.

On the basis of everything known, in the final section were mentioned problem solving options. The ways in which resource utilization could increase are listed in that part.

That would help for the development of tourism and to increase the competitiveness of the Croatian economy, and the European economy on a global scale.

Keywords: tourism, funds, financing